

● FINANCIRANJE KRAJEVNIH SKUPNOSTI

KS in združeno delo

Financiranje krajevnih skupnosti je še vedno glavni kamen spotike in velik problem pri planiranju in nasploh pri zadovoljevanju skupnih potreb občanov v krajevni skupnosti.

Ko smo v teh zadnjih letih veliko naredili za preobrazbo KS in jih tudi samoupravno učvrstili, nam financiranje, to je tisti del, ki ne »pade« iz občinske blagajne, povzroča še vedno upravičeno jezo.

Pred očmi imam namreč 74. člen republiške ustave, kjer je vse lepo in jasno zapisano in sem ob sprejemu bil prepričan, da bo vse tako tudi v praksi. Pa ni bilo. Sicer smo se vzporedno že takrat pogovarjali, da bo denar za KS samo v primeru, če bodo KS realno in solidarnostno planirale svoja dela in da se bo treba narediti v občini najprej tako imenovano prioritarno listo del, ki marsikateri KS pomeni življenjski pomen.

Vse skupaj je potem v letu 1976 pristalo na družbenem dogovoru, ki je »zagotavljal« vsaki KS v ljubljanski regiji 300 din na zaposlenega krajana in velja še do konca tega leta. Namesto denarcev, ki smo jih planirali in naj bi ne bili problematični, pa se je nateklo vedno manj, tako da niti na 40 % nismo prišli. Od nabrega smo lahko pokrili in izpolnili delno samo programe KS iz tako imenovanega solidarnostnega programa.

Sicer ne smemo zanikati: občina nam daje za delovanje in delegatski sistem v KS precejšnja sredstva, ki že presegajo v poprečju na KS skupni znesek 443.000 din, a ta vsota, razdeljena na krajana, znese samo 118,02 din.

Ko torej v KS sestavljamo letne in srednjeročne programe, nam ni lahko planirati, ker je osnovna materialna podlaga v odnosu do »glavarine« zanemarljivo majhna in ne doseže niti 35 % potrebne vsote letnega programa KS.

In kako je treba urediti financiranje KS? Prepričan sem, da je treba imeti pred očmi vlogo krajevnih skupnosti kot dela združene dela, pri čemer se vsak delovni človek zaveda, da živi v neki KS, kjer mora solidarnostno zadovoljevati skupne potrebe. Ne rabimo proračunske debate in proračunskega denarja, ko moramo v KS izravnati pogoje vsakdanjega življenja tudi v občini. Konkretno solidarnosti med KS v naši občini še vedno nismo pripeljali na skupni imenovalec in smo eni bogati, drugi pa revni, četudi se oboji pridušamo, da nam ni lahko in da je financiranje na psu.

Financiranje KS mora izhajati iz sprejetih planskih nalog v KS in določene obveznosti sodelovanja pri financiranju takšnih nalog s strani tistih ki lahko prispevajo svoja finančna ali druga sredstva, konkretno združeno delo oz. tozidih. Seveda pa bi se taka sredstva kasneje zmanjševala, ker bi večji del svojih skupnih potreb krajani zadovoljevali prek dejavnosti raznih SIS. Zato bo treba vsekakor priti za čas po 1. 1. 1981 do dokumenta, ki bo takšne ali podobne relacije samoupravno, dogovorjeno in po sprejemu obvezujoče reguliral. No, to pa je že druga tema, o kateri nekaj več prihodnjič.

LEOPOLD KOS

NEPOZABNO SREČANJE V MEDULINU

Nekdanje jugoslovanske jetnice nemških nacističnih koncentracijskih taborišč Ravensbrück in Auschwitz smo se zbrale v dnevi od 13. do 16. septembra v Medulinu pri Pulju. Bilo nas je prek 700. Srečanje so pripravili in organizirali komisija taborišča Ravensbrück pri RO ZZB NOV Slovenije s predsednico Sonjo Lapajne-Oblak na čelu, zastopniki občinskih komisij in podružničnih taborišč.

Organizacija je bila brežbiha. Posebni vlak je udeležence iz Slovenije vozil proti Pulju. V Divači se nam je priključila večja skupina iz Primorske, Trsta in Julijske krajine. Mesto Pulj nas je toplo sprejelo. Železniška postaja je bila okrašena z zastavami, godba jugoslovanske vojne mornarice nam je igrala v pozdrav, na govorniškem odru pa so nas sprejeli in pozdravili zastopniki družbenopolitičnih organizacij Pulja, zastopnica RO ZZB NOV Hrvaške in puljski pionirji. Po tem lepem sprejemu smo se s posebnimi avtobusi odpeljali v Medulin.

Po namestitvi v hotelih nam je minil prvi večer srečanja v pogovorih, pripovedovanjih in obujanjih spominov. Drugi dan pa je bil deloven. Sestali smo se po taboriščih in njihovih podružnicah. Pogovarjali smo se o opravljenem delu, srečanjih, medsebojni pomoči, zlasti pa o skrbi za naše stare in bolne tovarišice. Poudarile smo najtjuzn zbiranja zgodovinskih spominov o ječah in taboriščih, kar bi brez dvoma služilo mlajšim rodovom v spomin in opomin. Izvedle smo anketo z vsemi potrebnimi podatki jetnic, da bodo dopolnjeni sezname. Seznanjene smo bile o delu mednarodnega komiteja taborišča Ravensbrück, ki je lani zasedal v Ljubljani. Ob koncu smo sklenile, da bomo ostale trdno povezane in se večkrat sestale. Udeležence smo si v ponedeljek dopoldne ogledale znamenitosti mesta Pulja, popoldne pa je bila spominska slovesnost v hotelu Belvedere. Uvodoma je zaigrala godba jugoslovanske vojne mornarice. Ko pa je zadonel pesem Jugoslavija in takoj za njo Družbe Tito, mi Ti se kunemo, smo vsi navzoči

vstali in iz stoterih grl je vzplamenela ljubezen do naše domovine in ljubljene tovariša Tita.

Slavnosti so se udeležili članica sveta federacije Lidija Šentjura, predstavniki RO ZZB NOV in ZK Slovenije ter Hrvaške ter vidni predstavniki mesta Pulja.

Navzoče je pozdravila Sonja Lapajne-Oblak. Njene prve besede so bile namenjene spominu na dragega tovariša Tita, nadalje vsem onim, ki se niso vrnil iz taborišča smrti in tistim, ki so za posledicami trpljenja umrle v svobodi. Spomin nanje smo počastili z enominutnim molkom.

V imenu RO ZZB NOV Hrvaške nas je pozdravila Beška Frutič. V kulturnem programu so sodelovali recitatorji, dekliški oktet iz Kopra, folklorna skupina in pevski zbor KUD Medulin, pionirji ter dijakinja in dijaki gimnazije Moste. Polurni recital taboriščnih pesmi so izvedli zelo lepo, čeprav ozvočenje ni bilo dobro. Hvala vam, mladina, hvala vaši skrbni mentorici prof. Mojci Potokarjevi.

Dva dneva, ki so jih naši mladinci preživeli z nami v Medulinu, sta bila tudi zanje svojevrstno doživetje, saj so se srečali z ljudmi, ki so trpeli v koncentracijskih taboriščih in prepričani smo, da je to v njih vtisnilo nekaj velikega in plemenitega.

Ob koncu programa smo slišali še resolucijo, naslovljeno na mednarodni komite taborišča Ravensbrück in ZZB NOV Jugoslavije.

Po trirnem programu se je razvilo tovariško srečanje, ki je trajalo pozno v noč.

V torek smo se vrnile na svoje domove. Slovo je bilo težko ob misli, da bo morda na prihodnjem srečanju spet manjkala katera izmed nas. Ostal pa nam je lep spomin na nepozabno doživetje.

JUSTI STRŽINAR

● NAŠA OBČINA TER

Pot spominov in tovarištva

V začetku septembra se je sestal odbor podpisnikov samoupravnega sporazuma o izgradnji Poti spominov in tovarištva pri občinski konferenci SZDL Ljubljana-Moste-Polje. Odbor je obravnaval aktualne zadeve pri gradnji Poti v naši občini in se do mnogih nerešenih problemov kritično in samokritično tudi opredelil.

Odbor je ugotovil, da letos gradnja Poti ni potekala tako, kot smo se dogovorili. Na seji letos aprila je odbor gledel na razpravo in do tedaj zbrane podatke menil, da se je treba takoj lotiti gradnje poti na območju Novih Jarš oziroma ob zidu pokopališča Žale do Šmartinske ceste, kajti za to so bile dane vse možnosti. Do sedaj pa na tem odseku še ni bila zasajena niti ena lopata graditeljev. Odbor je ugotovil, da potrebna dokumentacija za pridobitev zemljišč na tem odseku ni prispela do ustreznega upravnega organa občine, čeprav je bila le — tem oddana.

Za del Poti spominov in tovarištva, ki naj bi potekal v KS Hrušica — Fužine od Golovca do Litijske ceste, pa so bili storjeni prvi koraki za pričetek gradnje. Občinska konferenca SZDL, sekretariat za urbanistične in

gradbene zadeve ter varstvo okolja naše občine sta skupaj s Kmetijsko zemljiško skupnostjo organizirala več pogovorov z lastniki zemljišč, kjer poteka predvidena trasa. Smoter pogovorov je bil predvsem obrazložiti namen in program gradnje Poti in ugotoviti možnosti za pridobitev zemljišča.

Več kot polovica vabljenih občanov se je pogovorov udeležila in večina njih je z razumevanjem in odgovornostjo sprejela naloge, ki jih daje gradnja te spominske poti tako do družbe kot do njih kot občanov. Večinoma so se odločili za primeren odstop delov svojih zemljišč, za katere moramo reči, da so pretežno kmetijskega značaja. Na pomoč pa je prišlo tudi Kmetijska zemljiška skupnost, ki je nekaterim kmetom

ponudila v zameno nadomestna zemljišča.

Pred Socialistično zvezo, odborom za izgradnjo poti, ustreznimi občinskimi službami in Kmetijsko zemljiško skupnostjo pa se postavlja odgovorna naloga pridobitve tistih zemljišč, katerih lastniki se dosedanjim vabilom niso odzvali. Člani odbora so se dogovorili, da bodo prek krajevnih družbenopolitičnih organizacij vzpostavili osebne stike z vsakim od prizadetih občanov, se o teh zadevah z njimi pogovorili in tudi sporazumeli.

Vsa ta aktivnost, ki si jo je odbor načrtal za jesenske mesece, je še toliko odgovornejša, če pomislimo, da naj bi prihodnje leto Pot dokončali. Ta cilj pa bo uresničen oziroma se mu bomo lahko približali le tedaj, če bodo delovni ljudje in občani, družbenopolitične organizacije in vsi tisti družbeni dejavniki, ki so zadolženi za izpolnitev nalog pri gradnji Poti spominov in tovarištva, zavestno in odgovorno izpolnili svoj prispevek.

M. R.

● MEDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Z VOHUNOM V ČOLNU

Tomo Matijašević iz Koldrove 24 vojnih let ni preživel v Ljubljani. Rojen je bil namreč v vasi Bogomolje na Hvaru, kjer je že pred začetkom vojne deloval proti tedanjim oblastem. Zato je takoj, ko sva se pričela pogovarjati, povedal, da se je v predvojnih letih, pa v letu dni nemškega ujetništva in v treh letih partizanstva nabralo toliko doživetij, da je pravzaprav težko izbrati enega izmed njih. Veliko je stvari, ki bi jih bilo vredno zapisati, pa jih zaradi pomanjkanja prostora lahko le omenimo. Tako se na primer še danes z grenkobo spominja tistega dne leta 1942, ko se je vrnil iz nemškega ujetništva, pa je v Makarski zagledal vihrati italijansko zastavo. Ni mogel drugače, kot da je zajokal od žalosti in jeze. Tudi 5. novembra 1942, dneva, ko je bil blizu svoje rojstne vasi sprejet v komunistično partijo, ne more pozabiti. Vendar se je Tomo Matijašević odločil, da za naš časopis nekoliko obširneje opiše dogodek iz svojih partizanskih let.

»S Franjem Radovančičem sva dobila nalogo, da nekoga italijanskega vohuna, ki smo ga ujeli v mestu Gdinju, odpeljemo s Hvara v štab biokovskih partizanskih odredov. To ni bilo lahko, kajti Italijani so nam pobrali vse čolne. Toda s Franjem sva se spomnila, da je v neki apneni jami blizu zalivčka Zavalja skrit čoln, ki so ga

hvarski partizani na skrivaj vzeli italijanskemu konzulu, ko je bil ta na oddihu v Vrboski. Zbrala sva deset mladih fantov in čoln na rokah prenesli do morja. Čoln je nekoliko puščal vodo, imeli pa tudi nismo ne vesel ne motorja. Franjo je končno našel skriti pre-

nosni motor, ki so nam ga ob neki priliki dali partizani s Pelješca.

Ob štirih popoldne smo se vsi trije vkrcali v čoln. Seveda sva morala s Franjem neprestano paziti na vohuna. Dan je bil jasen, toda pihala je močna burja, tako da je voda pljuskala prek čolna. Motor je večkrat ugasnil. Bala sva se, da nas bo zagledalo italijansko topništvo, ki je nadziralo to območje. Vendar sva upala, da naš štiri metre dolg čoln zaradi bele barve ni tako viden na razpenjenem morju.

Pluli smo ob obali Hvara do zaliva Gornje Didine. Tam sva obr-

nila čoln proti Drašnicam pod Biokovom. Le še tri do pet kilometrov smo bili oddaljeni od Drašnic, ko je tovariš vzkliknil: »Glej, sovražni čoln!« Obrnil sem glavo in videl, kako italijanski bojni čoln s vso hitrostjo drvi proti nam. Razločil sem že ljudi na njem. Kaj sedaj? Predlagal sem, da vohuna ubijemo, midva pa skočiva v morje in prazen čoln porineva proti sovražniku, tako da bi ta mislil, da se predajava. Slekli sem suknjič in sezul čevlje ter skočil v vodo. Sovražnik je že streljal na naš čoln.

Dogodek pa so opazili partizani v Drašnicah in pričeli streljati na italijanski bojni čoln, tako da je ta pozabil na nas in se umaknil iz dosega partizanskih krogel. Tovariš je s čolnom zaplul poleg mene in mi rekel: »Tomo, kaže, da se ne bo nič zgodilo!« Splezal sem spet v čoln in nadaljevali smo vožnjo ter brez zapletov pripluli v Drašnice. Tam sva vohuna izročila partizanom.

Ko sem kasneje premišljal o tem mojem nekoliko prehitrem skoku v vodo, sem zanj našel več razlogov. Gotovo pa je bil najverjetnejši ta, da nisem hotel ponovno pasti v sovražnikove roke in morda spet v ujetništvo.

Ujetje vohuna in njegov prevoz v Drašnice je seveda le obrobni dogodek, ki je zanimiv zato, ker dokazuje, koliko stvari je bilo treba storiti za vsako, tudi najmanjšo akcijo. Glavna naloga partizanov in terencev na tem območju pa je bila takrat ponovna vzpostavitev zveze med Hvarom, Biokovom in Bosno, ki je bila prekinjena med italijansko ofenzivo v jeseni 1942.

Besedilo in slika: DARJA JUVAN

● NAŠI DELOVNI LJUDJE IN OBČANI O SEBI IN O SVOJEM DELU

BREZ FOTOGRAFSKEGA APARATA NIKAMOR

Skorajda ni številke Naše skupnosti, v kateri ne bi bilo kakega fotografskega prispevka Kancijana Hvastije. In prav zato, ker se tako pogosto srečujemo z njim na časopisnih straneh, smo želeli kaj več zvedeti o nagibih in vzrokih, ki ga spodbujajo k sodelovanju z našim glasilom. Njegov odnos do dogajanja v okolici je namreč zelo kritičen. S fotografskim aparatom zabeleži tudi tisto, kar marsikateri mimoidoči sploh ne opazi.

Koliko daleč nazaj segajo začetki vašega sodelovanja z Našo skupnostjo?

Že od prvega dne, to je bilo nekako pred štirimi leti, ko sem se z Viča preselil v Štepanjsko naselje, sem pričel iskati stik z glasilom. Prej sem namreč objavljval v viški Naši komuni. Štepanjsko naselje je bilo takrat šele pravkar zgrajeno. Spremljal sem njegov razvoj in opazil težave, ki jih ni bilo malo. To je bilo tisto, kar me je spodbujalo k fotografiranju in seveda tudi k objavljanju prispevkov. Drugi vzrok pa so bili ljudje. Prebivalci Štepanjskega naselja smo zbrani iz vseh krajev države. Opazoval sem življenje okrog sebe in presenečen ugotavljal, da med nami pravzaprav ni bistvenih razlik.

Večkrat objavljate tudi v Dnevniku?

No, tam je nagib, ki me vodi, drug. In prav ta »nagib« je tudi moja slaba točka. Mislim, na svoj včasih celo preveč kritičen odnos do okolice. Opozarjam, naj bi slabe, polomljene, odvržene stvari pospravljali ali obnavljali. Včasih pa seveda tudi kaj pohvalim. Preden pa »pritisnem« posnetek, grem stvar dvakrat, trikrat pogledat. Šele potem se odločim.

Objavljam tudi v Mercatorju, glasilu podjetja, kjer delam že petnajst let. Vendar predv-

sem fotografije, ki dopolnjujejo vsebine časopisa, kot na primer kak umetniški posnetek.

Zakaj hočete to, kar opazate, zabeležiti s fotografijo in ne na primer z besedo?

Kancijan Hvastija

Že od nekdanj sem v revijah in časopisih prej pogledal slike kot besedilo. Fotografija je namreč dejstvo, nič se pri njej ne da izpustiti ali dodati. Iz nje se da dostikrat prej in bolje ugotoviti, kaj se dogaja. Fotografiram pa že dolgo. Moj stric Janko Skerle, ki je bil znan fotograf, me je navdušil zanj. Je pa zmeraj premalo časa, da bi kaj več napravil. No, pa pomanjkanje časa je sploh napaka današnjih dni.

Najbrž imate poleg fotografiranja še kakšnega hobija?

Seveda, planinstvo. Deset let sem bil mladinski vodnik pri društvu Ljubljana matica. Že od rane mladosti pa zbiram star denar, znamke, značke...

Morda se spomnite kakšnega dogodka s planin, ki se vam je globlje vtisnil v spomin?

Pred leti sem peljal skupino dvanajstih do štirinajstih mladincev na Triglav. Izlet naj bi trajal tri dni, zaradi vremena pa se je podaljšal še za dva. Mladi ljudje so že v prvih dveh dneh pojedli pretežni del hrane, zlasti kruh, in so bili zadnja dva dneva brez njega. Ko smo se peljali z vlakom domov, se je pogovor sukala le okoli kruha in o tem, kako bi ga z užitek jedli. Na Jesenicah se je vlak ustavil. Skočil sem na postajo po osem štruc kruha. Vlak pa je stal le sedem ali osem minut. Videl sem, da se je začel premikati. Stisnil sem kruh pod pazduho in se pognal za njim. Uspel sem ujeti zadnji vagon, tako da so me potniki lahko potegnili nanj. Kruha je seveda zmanjkalo v desetih minutah. Tudi dandanes mi reče kdo od udeležencev tega izleta, ko se srečava: »Še vedno te vidim s štrucami kruha pod roko!«

Vsak trenutek se na cesti, v naselju, kjerkoli, dogaja toliko zanimivega, pravi Kancijan Hvastija, da je treba imeti fotografski aparat vedno pri roki. Najboljši posnetki kar preradi nastanejo po naključju.

Besedilo in slika: DARJA JUVAN